

HAFTA2
TOPRAK-BİTKİ-SU
İLİŞKİLERİ

Sulama yönünden önemli bazı toprak özellikleri

- **Toprak fazları**
  - Katı (toprak taneleri)
  - Sıvı (toprak suyu)
  - Gaz (toprak havası)
- **Toprak bünyesi** : Toprak tanelerinin büyüklük dağılımı
  - Kil (< 0.002 mm)
  - Mil (0.002 - 0.05 mm)
  - Kum (0.05-2 mm)

- **Toprak bünyeye sınıfları**

- S, LS, SL, L, SiL, Si, SCL, CL, SiCL, SC, SiC, C

- **Toprak yapısı** : Toprak tanelerinin dizilişi ve gruplar halinde kümeleşme biçimi

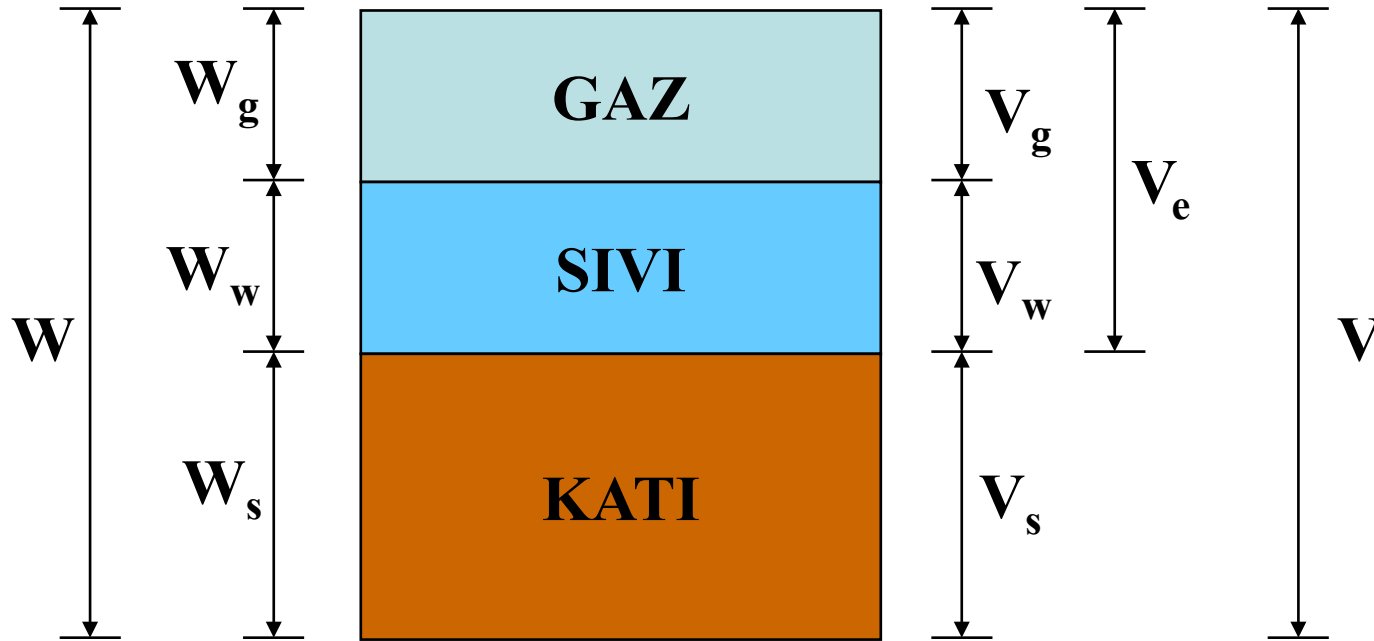
- Taneli (teksel) yapı : Ped yoksa

- Kümeli (agregat şeklindeki) yapı : Ped varsa

•Özgül ağırlık, hacim ağırlığı, porozite, Gözenek (boşluk) oranı, doyma derecesi

AĞIRLIK (g)

HACİM (cm³)

$$G_s = \gamma_s / \gamma_w = W_s / V_s \gamma_w = W_s / V_s$$

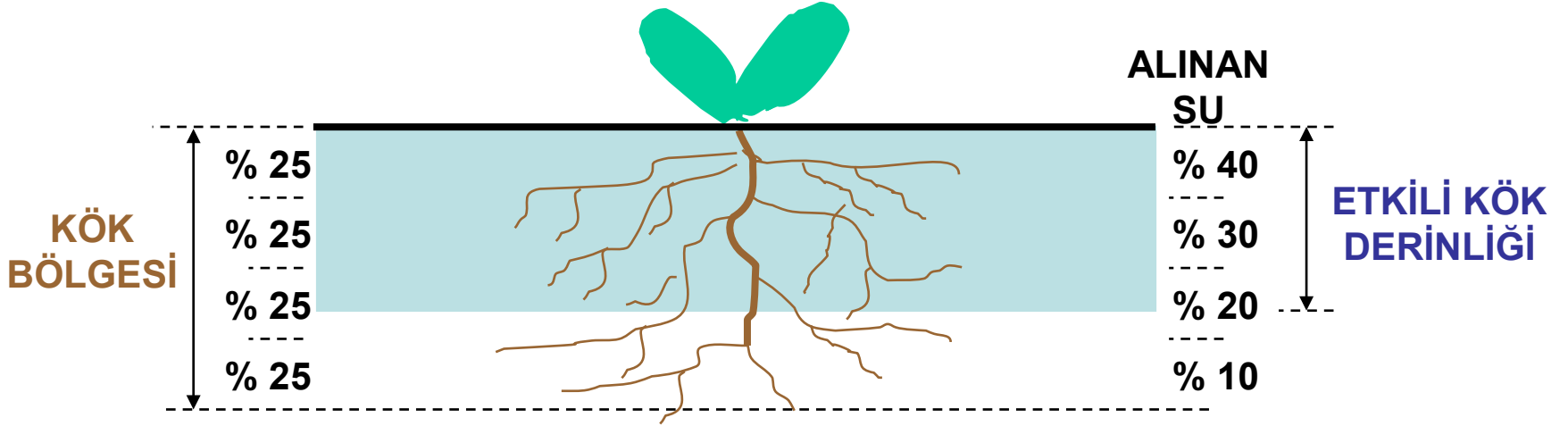
$$\gamma_t = W_s / V$$

$$n = 100 (V_e / V)$$

$$e = 100 (V_e / V_s)$$

$$S = 100 (V_w / V_e)$$

Sulama suyu uygulanacak toprak derinliği

- Etkili kök derinliği
- Etkili toprak derinliği
- Bu iki deđerden hangisi küçük ise, o deđer sulama suyu uygulanacak toprak derinliđini verir.

Toprak nemi ifade biçimleri

- **Kuru ağırlık yüzdesi cinsinden ifade**

$$P_w = 100 (W_w / W_s) = 100 (W - W_s) / W_s$$

- **Hacim yüzdesi cinsinden ifade**

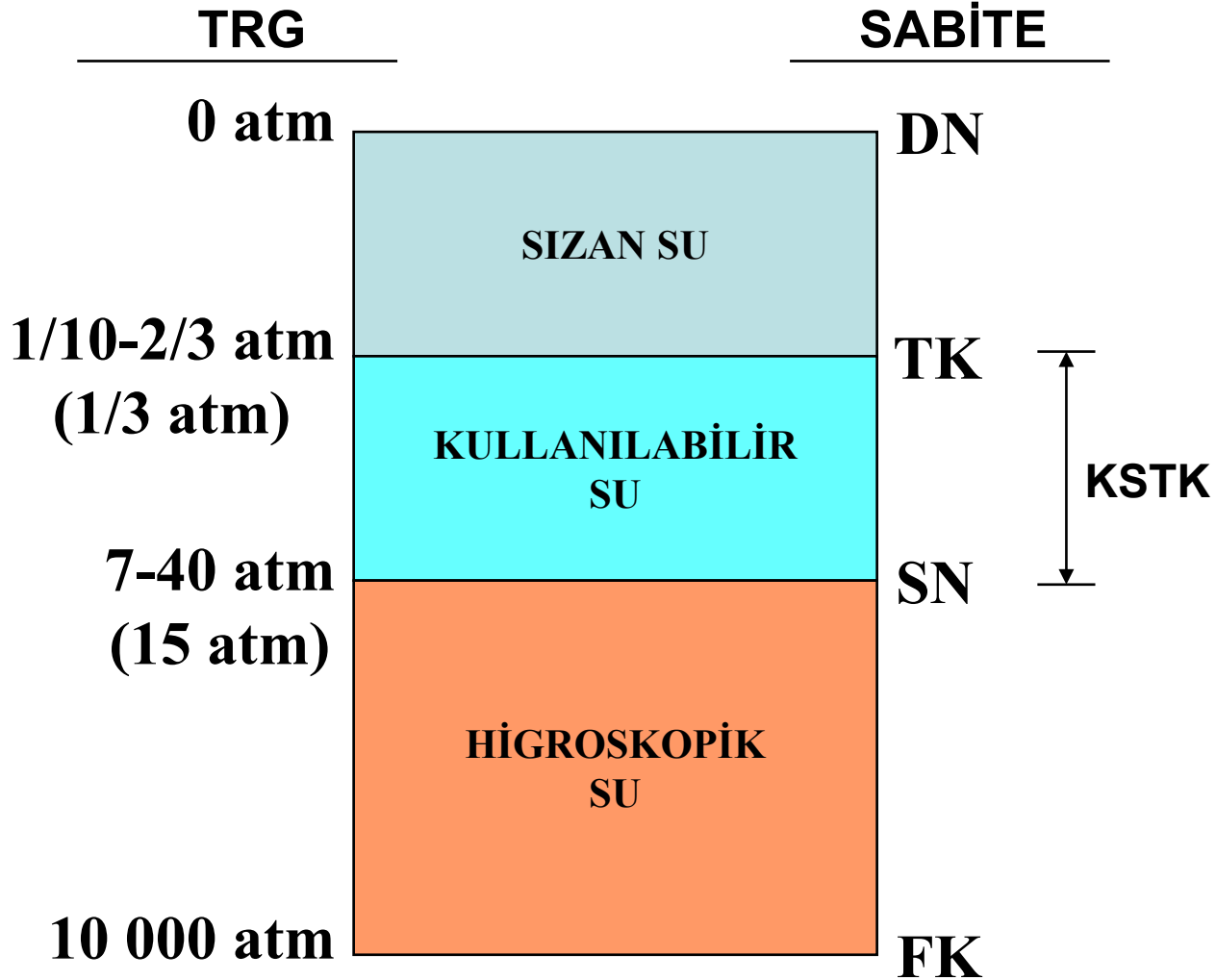
$$P_v = 100 (V_w / V) = P_w (\gamma_t / \gamma_w) = P_w \gamma_t$$

- **Derinlik cinsinden ifade**

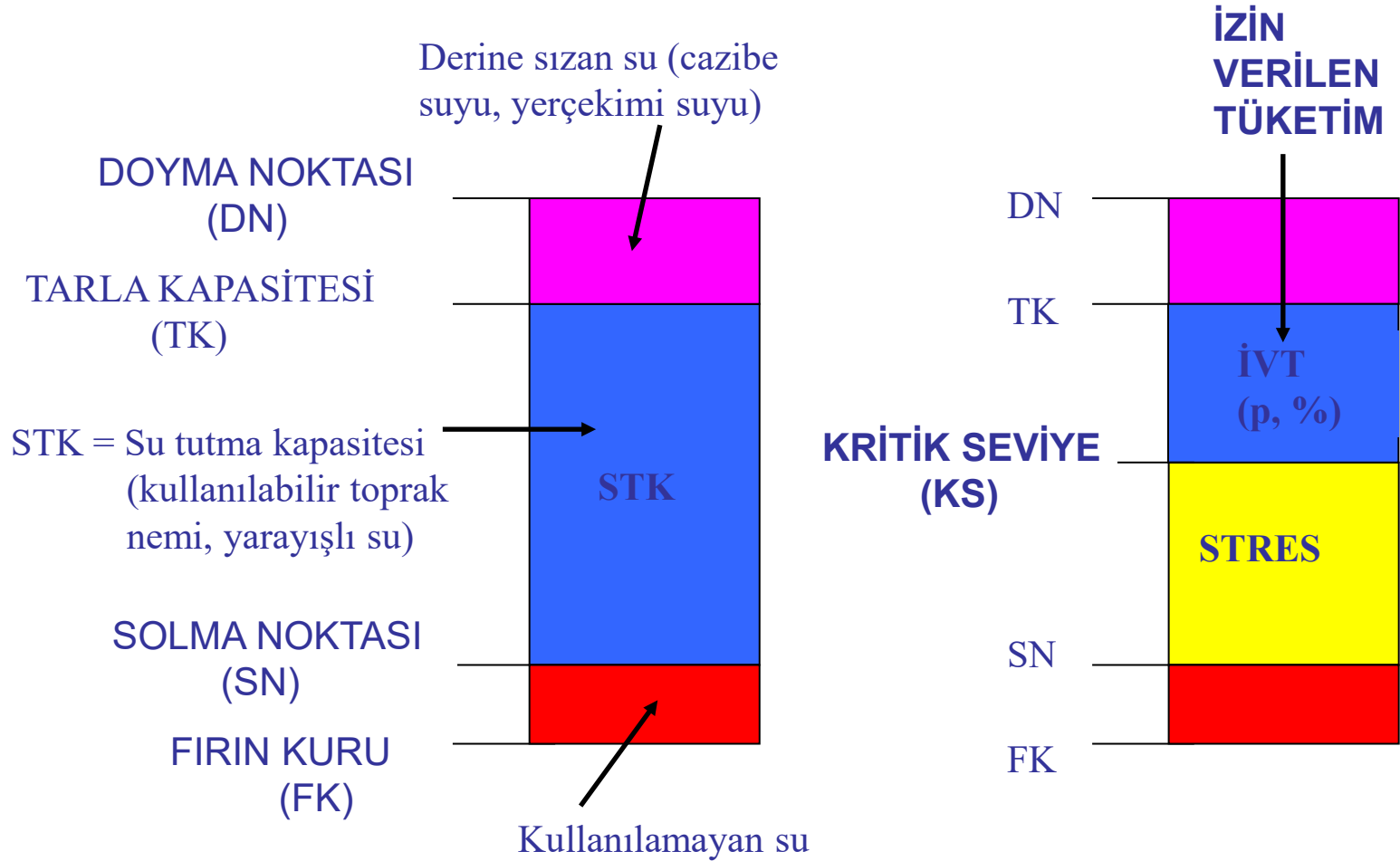
$$d = (P_w / 100) \gamma_t D$$

- **Toprak rutubet gerilimi (tansiyon) cinsinden ifade** (atm, b, kg/cm², m, cm, pF)

Toprak nemi sabiteleri

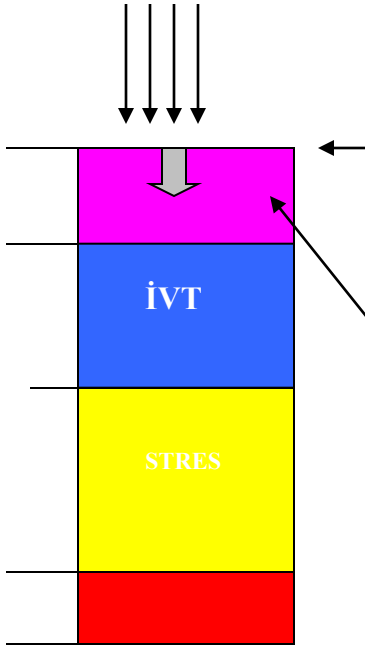

Kullanılabilir toprak suyu (STK) ve izin verilen tüketim (İVT)

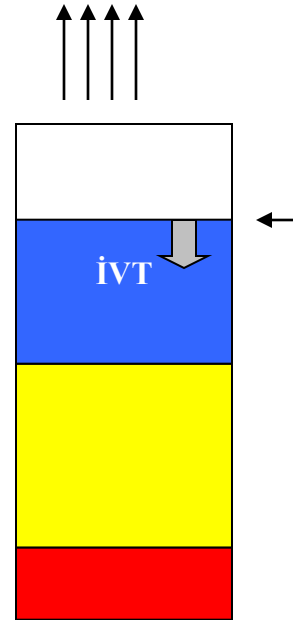

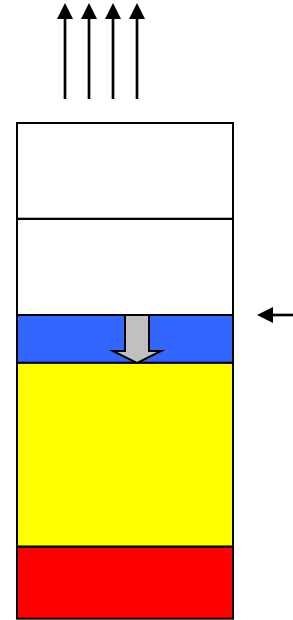
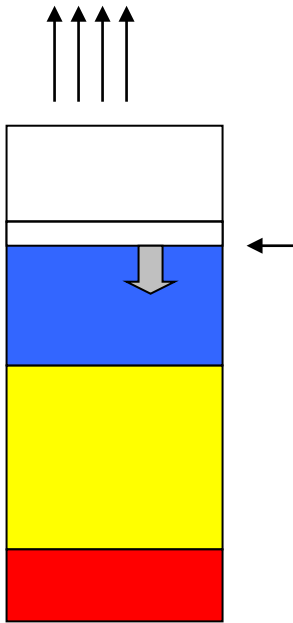
Toprak nemi doyma noktasında

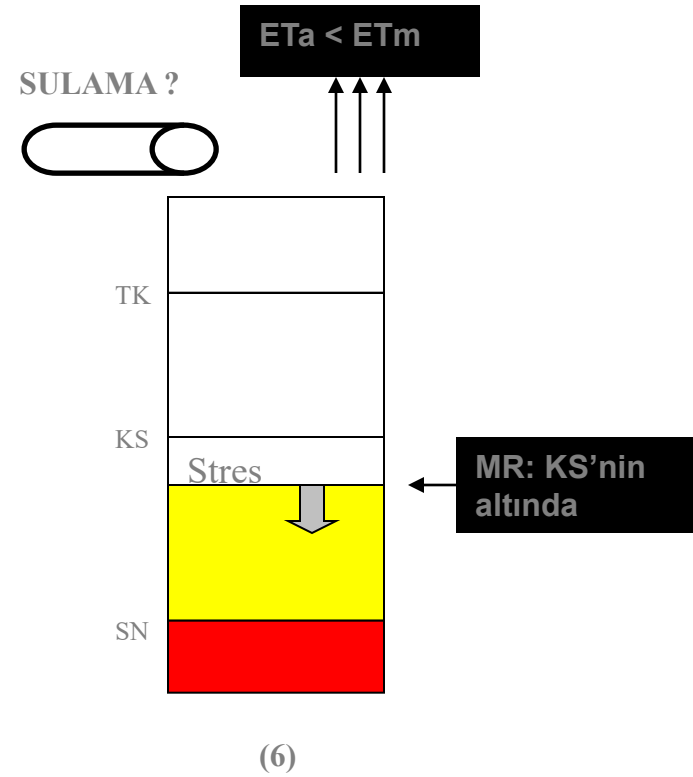
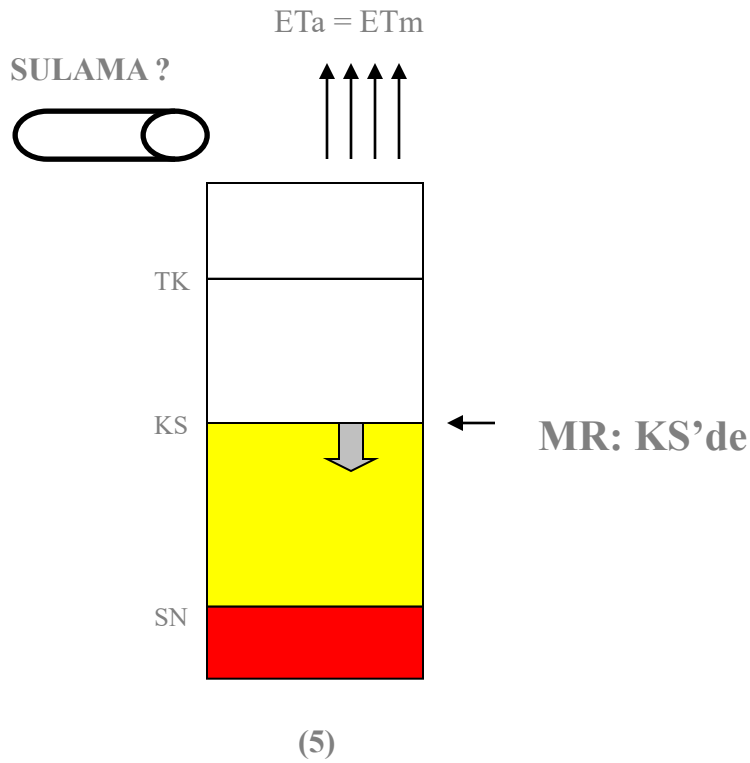
Toprak nemi tarla kapasitesinde

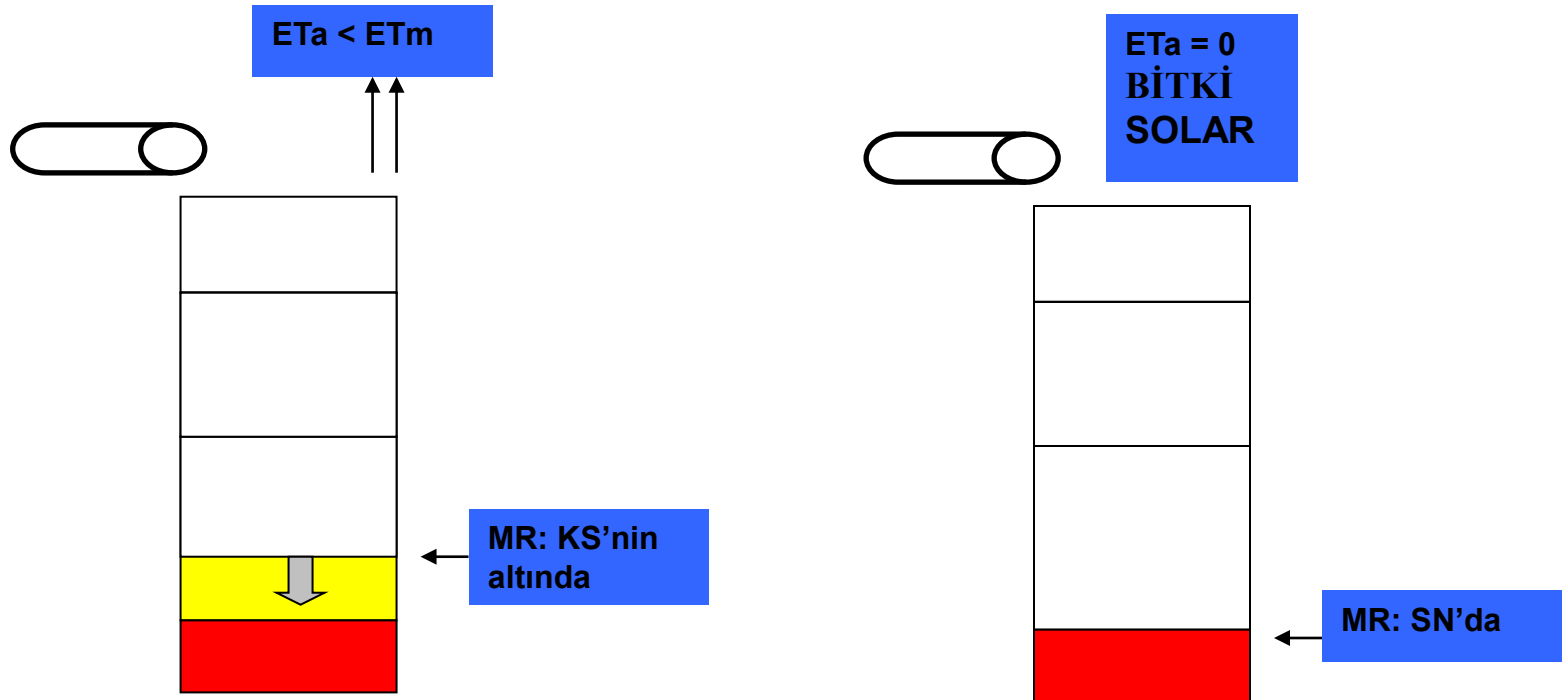
Toprak nemi azalıyor

Toprak nemi kritik seviyede

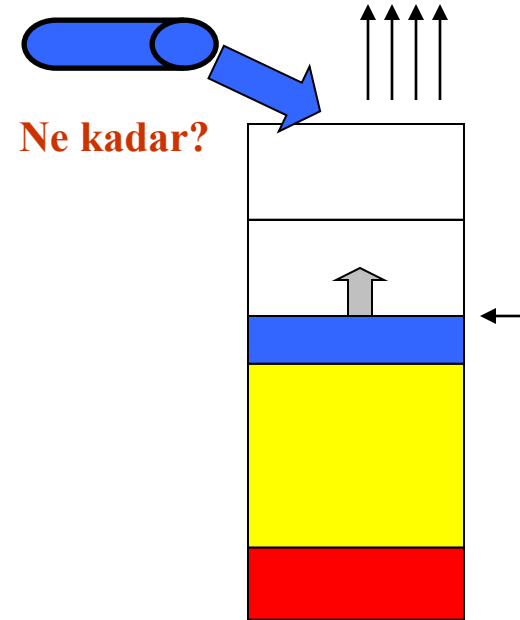
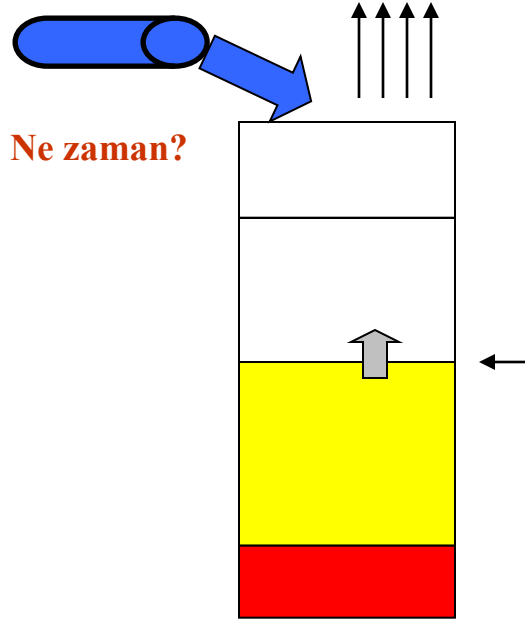

Toprak nemi kritik seviyenin altında

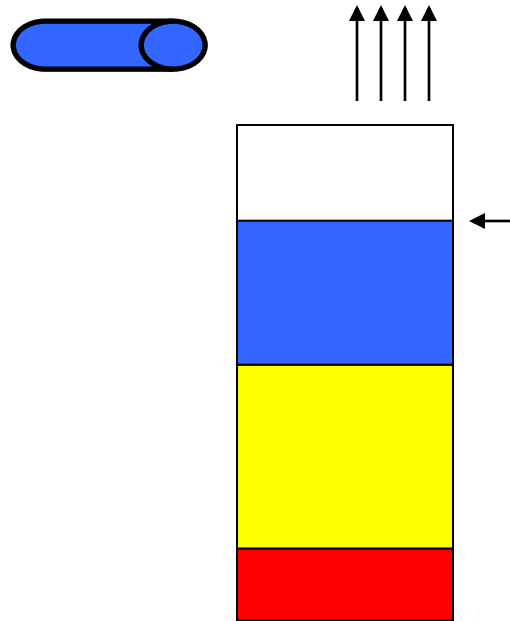

Sulama yapılırsa

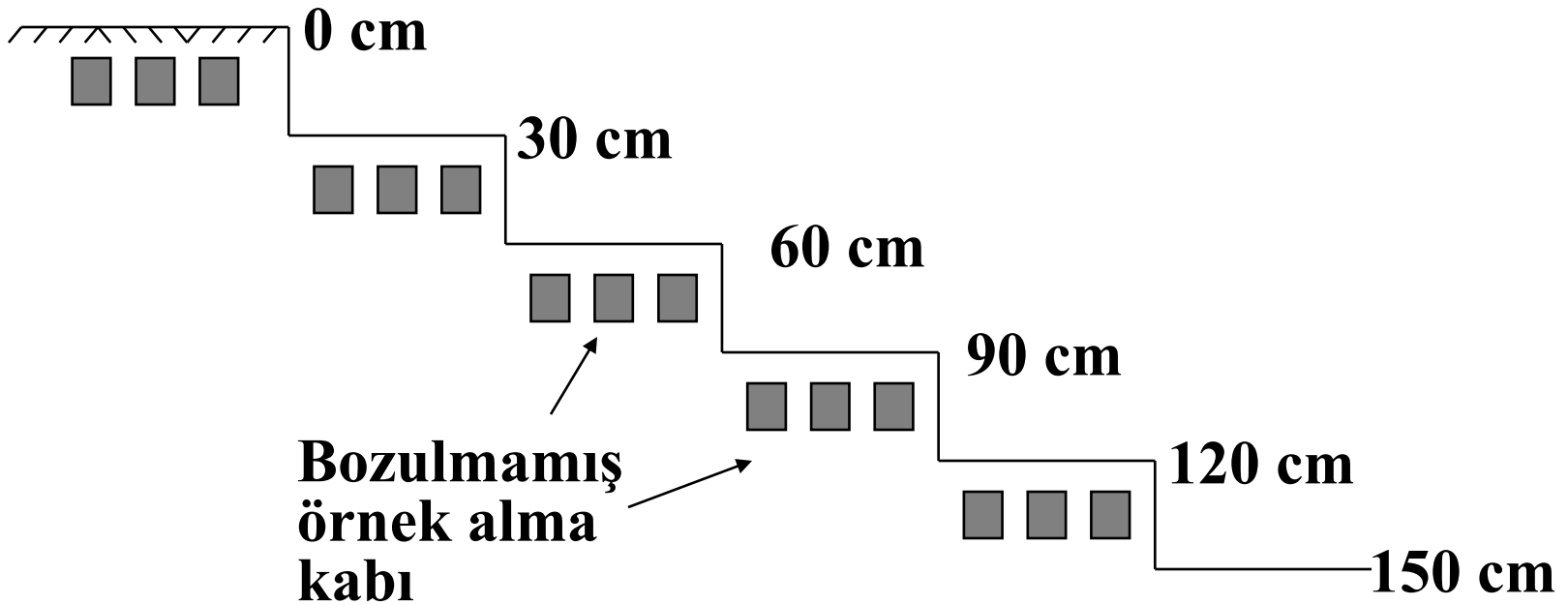
MR KS'de iken
sulama yapılırsa

Tarla kapasitesine kadar sulama suyu

Toprak örneklerinin alınması

- **Bozulmamış toprak örneklerinden**
  - Tarla kapasitesi ve hacim ağırlığı
- **Bozulmuş toprak örneklerinden**
  - Toprak bünyesi, solma noktası, toprak tuzluluğu (elektriksel iletkenlik ya da tuz yüzdesi)
- **Profillerin incelenmesinden**
  - Etkili toprak derinliği

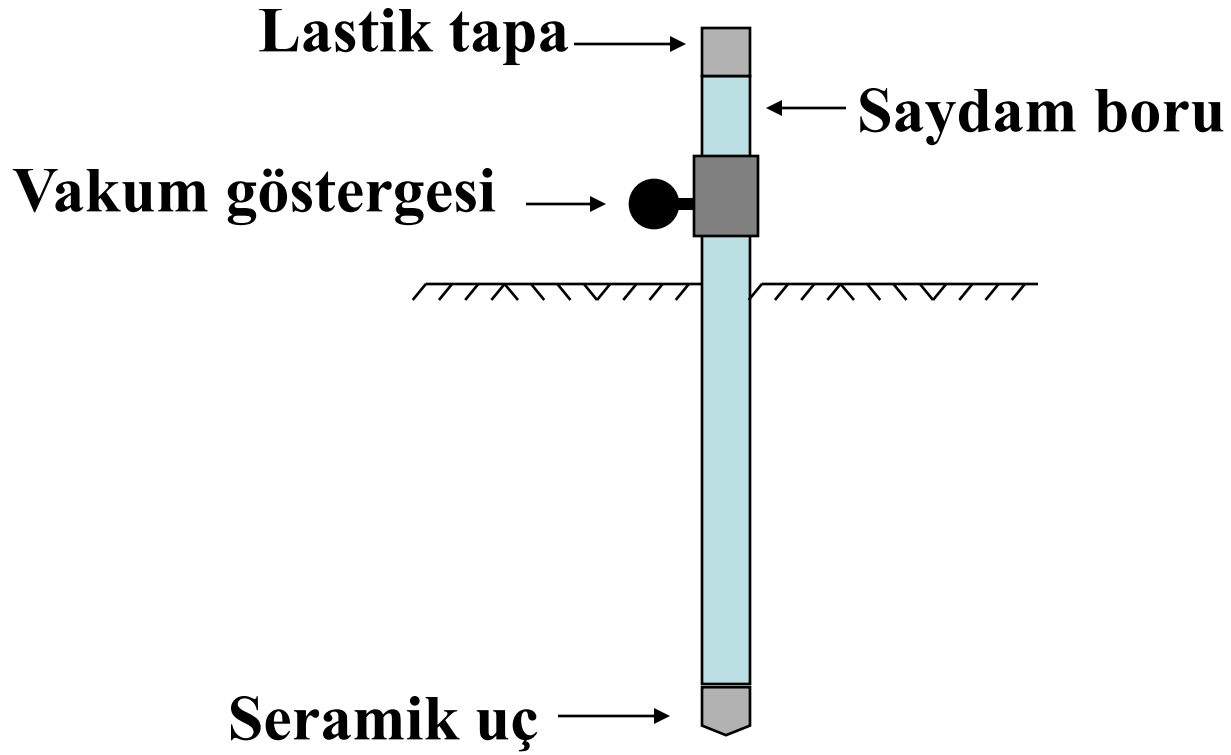

Toprak neminin ölçülmesi

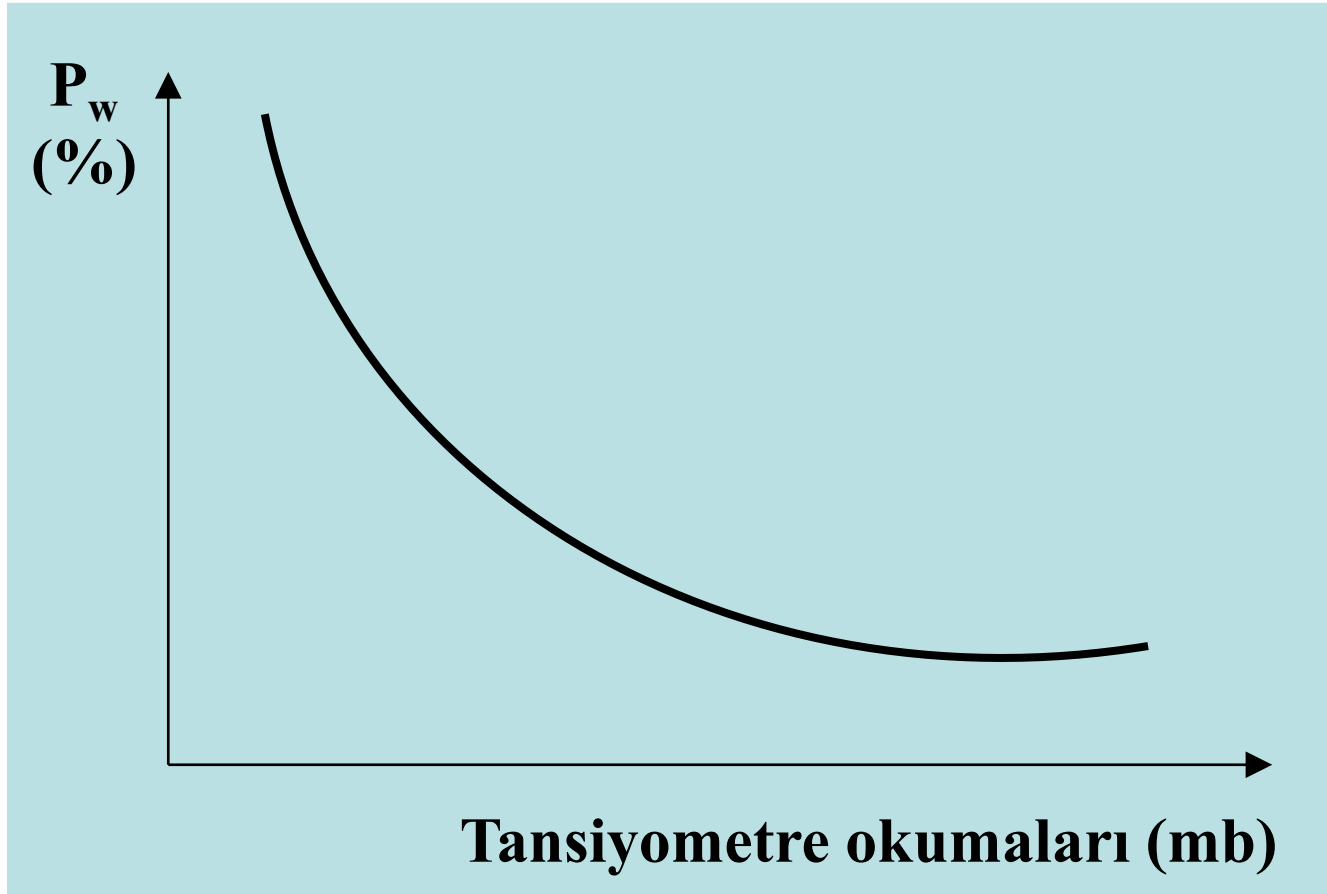
1) Gravimetrik yöntem

$$P_w = 100 \frac{W - W_s}{W_s}$$

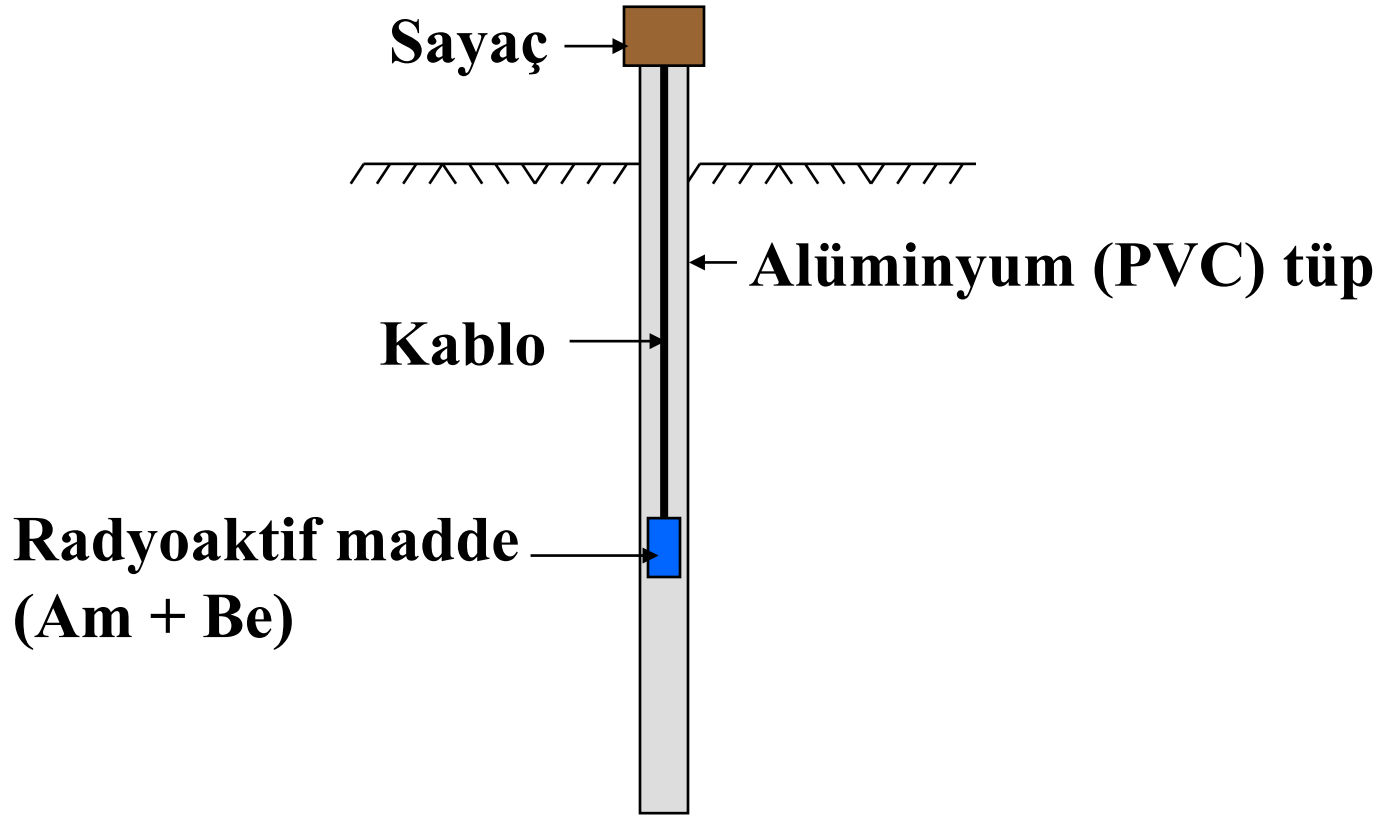
2) Tansiyometre

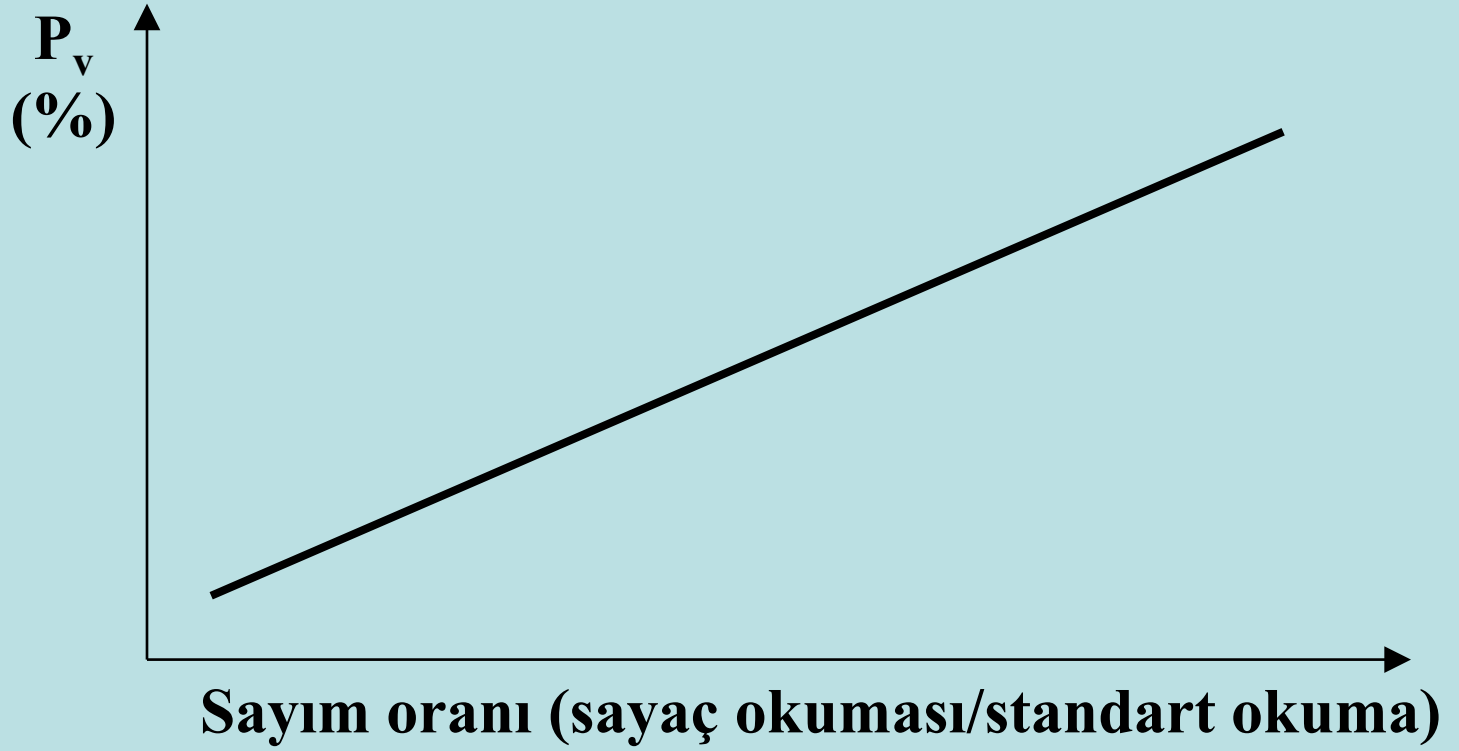
Tansiyometre kalibrasyon eğrisi

3) Nötron yöntemi

Nötronmetre kalibrasyon doğrusu

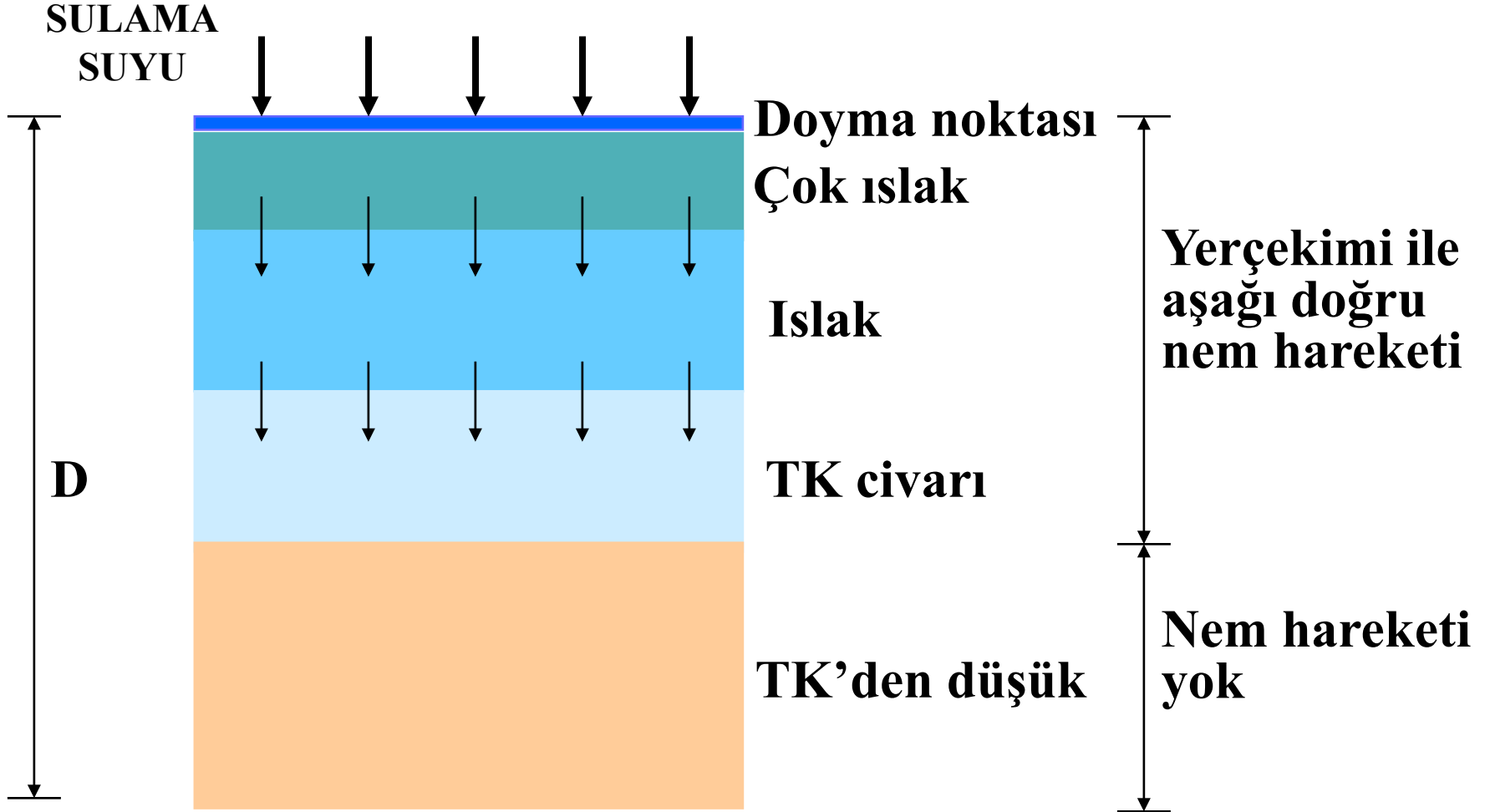
4) Elle kontrol yoluyla tahmin

- **Toprak örneğinin rengi**
- **Avuçta bıraktığı ıslaklık**
- **Top oluşturma durumu**
- **Sicim - şerit oluşturma durumu**

Toprakta suyun hareketi

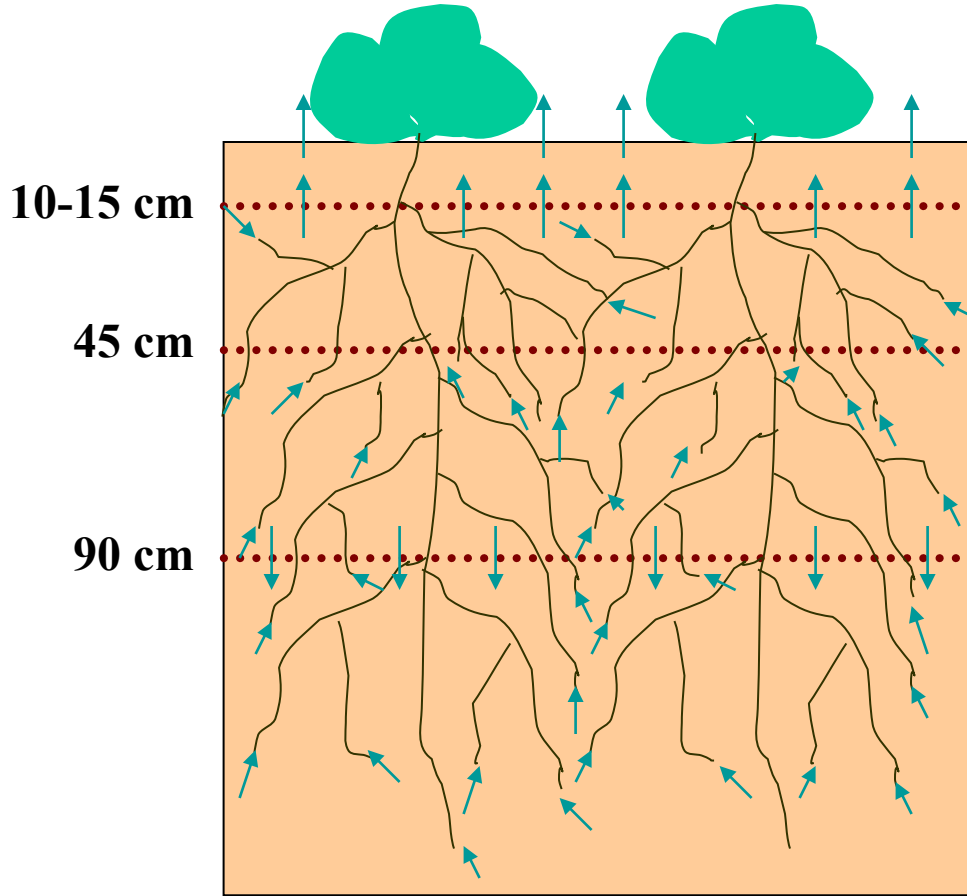
- **Doymuş toprak koşullarında**
  - Yerçekiminin etkisi ile
  - Basınç yükünün yüksek olduğu noktadan basınç yükünün düşük olduğu noktaya doğru
- **Doymamış toprak koşullarında**
  - Kapilar kuvvetler ve yerçekiminin etkisi ile
  - TRG'nin düşük olduğu noktadan yüksek olduğu noktaya doğru (Nemin yüksek olduğu noktadan düşük olduğu noktaya doğru)

• Sulama sırasında

• *Sulamadan sonra*

BUHARLAŞMA BÖLGESİ

Nem hareketi yukarı doğru.....

ASIL KÖK BÖLGESİ

Nem hareketi köklere ve yukarı doğru
.....

İKİNCİ DERECE KÖK BÖLGESİ

Nem hareketi köklere ve aşağı doğru
.....

KÜÇÜK KÖK BÖLGESİ

Nem hareketi köklere doğru

- *Suyun köklere doğru hareketi*

- Su hareketi kılcal köklere doğrudur
- Kılcal kökler nemin yüksek olduğu noktaya doğru uzayarak suya ulaşırlar

Toprağın su alma hızı

- **Su alma (infiltrasyon) :**

Suyun, yüzeyden toprak içerisine girmesi (mm, cm)

- **Su alma hızı (infiltrasyon hızı) :**

Birim zamanda toprak içerisine giren su miktarı (mm/h, cm/h)

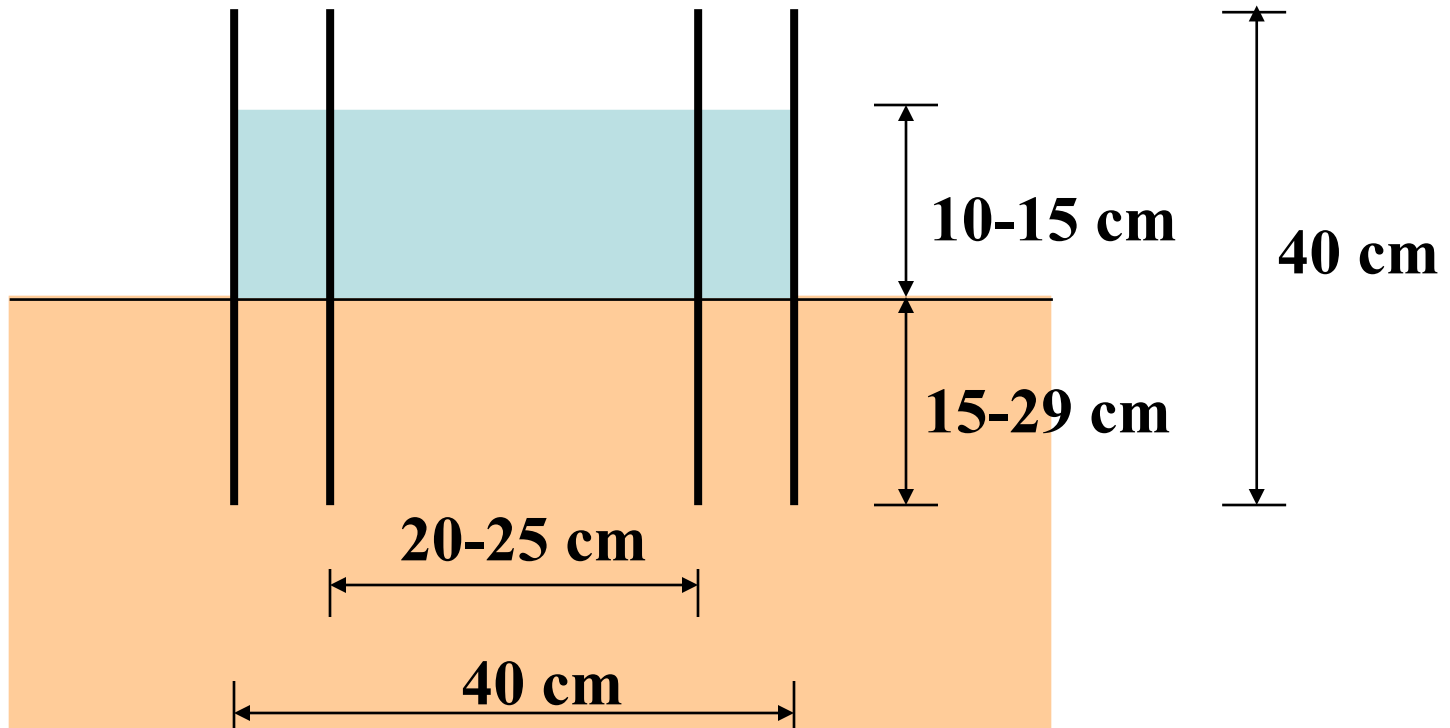
Su alma hızına etkili faktörler

- **Toprak bünyesi**
- **Toprağın yapısı**
- **Toprakta mevcut nem miktarı**
- **Toprağın işlenme durumu**
- **Toprak yüzeyindeki su yüksekliği**
- **Topraktaki tuzların cinsi ve miktarı**

Su alma hızının ölçülmesi

- **Çift silindir infiltrometre ölçmeleri**
(Karık dışındaki tüm sulama yöntemleri için)
- **Karıklara giren ve çıkan suyun ölçülmesi** (Karık sulama yöntemi için)

Çift silindir infiltrometre ölçmeleri

Karıklara giren ve çıkan suyun ölçülmesi

